

בא חט"ז שיחה ד'

בפסח דורות אין יוצאים ידי חובה במצה עשירה מפני שאנו אוכלים את המצה לזכר המצה שאכלו לאחר היציאה ממצרים שהיה לחם עוני. ובפנימיות הענינים: בשעת יציאת מצרים נעשו בני"י עבדי ה' ולכן אין יוצאים במצה עשירה, שענינה ששכל האדם מסכים לקב"ע, כי צ"ל ביטול בתכלית.

בענין אכילת מצה בליל ט"ו ניסן ישנו דבר פלא. דבמצרים היו יכולים לצאת ידי חובת אכילת מצה במצה עשירה (ורק שהמצה צריכה להיות "יכולה לבוא לידי חימוץ"), משא"כ בפסח דורות אי אפשר לצאת ידי חובה במצה עשירה (כי אנו אוכלים את המצה לזכר המצה שאכלו לאחר היציאה ממצרים שהיה לחם עוני).

והביאור בפנימיות הענינים: לחם עוני הו"ע העבודה דאתכפיא וקב"ע. ומצה עשירה היא העבודה דטעם דטעם ודעת ואתהפכא, "שאינה יכולה לבוא לידי חימוץ", דעבודת ה' נעשה מציאות האדם.

והנה גלות מצרים היה באופן ד"כי ברח העם", העבודה דאתכפיא, ולכן צריך שהמצה תוכל לבוא לידי חימוץ. משא"כ לעתיד לבוא שאז נאמר "כי לא בחיפזון תלכו", כי אז יהי' מעלת אתהפכא, בחי' מצה עשירה.

והנה, זה שבפסח אין יוצאים ידי חובה במצה עשירה הוא (גם) מפני שישנה מעלה באתכפיא שהיא קשורה עם יגיעת האדם. דבאתהפכא מודגש הדביקות באלוקות, אך באתכפיא מודגש הביטול לאלוקות שע"י עבודת האדם. וזהו שגם לעתיד לבוא יהי' זכר ליציאת מצרים, והוא מפני שתכלית הכוונה הוא שיהי' ב' המעלות דאתכפיא ואתהפכא.

והנה, אדה"ז מבאר שבגאולת מצרים נאמר "ואנכי אעלך גם עלה" לרמז גם על הגאולה העתידה, היינו שגאולה העתידה פועלת גם על גאולת מצרים, היינו שהכח להעבודה דאתכפיא הוא שיודעים שסוף סוף יבואו גם לאתהפכא. וזהו שבמצרים לפני היציאה היה יכול להיות מצה עשירה, שהו"ע שטעם ודעת ומציאות ושכל האדם מסכים שצריך להיות קבלת עול. אך זהו רק לפני היציאה ממצרים, משא"כ בשעת היציאה גופא שאז נעשו בני"י עבדי ה' שאז צ"ל הביטול לגמרי ולכן אין יוצאים במצה עשירה.